

A töviskorona vigasza

Japán felszabadítási teológia

Az utóbbi évtizedekben Japán gazdasági nagyhatalomként vált elismertté. Az ország azon fáradozik, hogy kifelé olyan képet fessen magáról, amely abban különbözik a többi ázsiai országtól – ahol etnikai, vallási és társadalmi feszültségek uralkodnak –, hogy gazdaságilag erős, etnikailag egységes, demokratikusan kormányzott és jómódú társadalmat ábrázol.

A gazdasági siker csillogó homlokzata mögött azonban Japánban is repedések, törések rejtőznek. A kifelé oly egységesen „Japán Részvénytársaságként” fellépő gazdasági hatalom sikertörténete a nyertesek mellett a veszteseket és a gazdasági terjeszkedés áldozatait is magában foglalja. Ezek egyfelől a sok ázsiai és latin-amerikai országból érkezett vendégmunkások milliói, valamint a Japán gyarmatosító terjeszkedésének korából való koreai kényszermunkások utódai. Másfelől – amiről külföldön kevésbé tudnak – a „burakumin”-ok által alkotott kisebbség. E kifejezés szó szerint azt jelenti: „az elkülönített falvak lakói”. Ezek olyan emberek, akik az általuk gyakorolt, törvényen kívül helyezett foglalkozás miatt (hóhér, mészáros, bőrkikészítő, mutatványos, prostituált vagy koldus) évszázadok óta sokféleképpen diszkriminált csoportot alkotnak. Ha manapság nem laknak is szigorúan elkülönített falvakban, a kereken három millió *burakumin* mégiscsak a japán néphez nem tartozó, hátrányos helyzetű peremcsoportot alkot a társadalomban – noha etnikai szempontból ők is japánok.

Az ennek a népcsoportnak – amelyet Japánban „etá”-nak [„tisztátalanok”] is hívnak, és amely önmagát gyakran „hinin”-nek [„nem-emberek”] nevezi – az elismertetéséért folyó harc jó 400 éve zajlik. Noha hátrányos megkülönböztetésüknek 1871-ben papíron véget vetettek, és a *burakumin*oknak megengedték, hogy elhagyják elkülönített lakhelyeiket, a Japánban oly fontos és szigorúan vezetett családi névjegyzékek – amelyeknek házasságkötéskor, álláskereséskor és sok más alkalommal utána néznek – ma is gondoskodnak arról, hogy a *burakumin*ok ne tudjanak megszabadulni a rájuk süített bélyeg-

től, nevezetesen attól, hogy ők nem „valódi japánok”.

A burakuminok 1922 óta a *Zenkoku Suiheisha* [szó szerint: Nemzeti Társaság az Egyenjogúságért] nevű nemzeti szervezetben szerveződnek, hogy föllépjenek a kormányzati és gazdasági intézmények által gyakorolt hátrányos megkülönböztetésük ellen. Még ha keresztények csak kicsi kisebbségben vannak is a *burakumin*ok körében, a nemzeti szervezet programjában sok biblikus és keresztény vonás található. Az egyik korai nyilatkozatban például ez áll: „Szervezetünk megalapítása emlékeztet minket Izrael népére, amelyet Egyiptomban megvetettek, és amely megpróbált megszabadulni az elnyomás alól, s nappal felhőoszlop, éjjel pedig tűzoszlop vezette. Keresztülvágyva a sivatagon, elérték az Ígért Földjét, Kánaánt. A történelem a felszabadulás folyamata. Elnyomott burakuminok, három milliónyi testvér és nővér, egyesüljete a töviskorona zászlaja alatt!”

A töviskorona mozgalmuk emblémájául való átvétele azt mutatja, hogy a burakuminok olyan Isten képét ismerték föl az ószövetségi próféták és a Hegyi beszéd által, aki síkraszáll a szegények és jogfosztottak mellett. Számukra a töviskorona olyan jelkép volt, amely különleges módon tükrözte saját tapasztalataikat az elnyomásról és a kirekesztettségről.

A *burakumin*ok soraiból származó keresztény teológus, *Kuribayashi Teruo* Izrael kivonulástörténetének korai vonásaihoz nyúlt vissza, amikor 1985-ben megírta doktori disszertációját a New York-i *Union Theological College*-on. Munkája 1991-ben jelent meg japánul, ezzel a címmel: A töviskorona teológiája – A burakuminok és a kereszténység felszabadítása. *Kuribayashi* arra a számára is meglepő felismerésre jutott, hogy a burakuminok újra fölfedezték a töviskorona radikális jelentését, amely a kereszténység hagyományos vallásosságában sokáig el volt temetve: a töviskorona ott a szenvedő Jézussal való együtt-szenvedés jelképe volt, a *burakumin*ok viszont a szabadságért és az igazságosságért folytatott küzdelem jelképeinek ismerték fel, mert Jézus-

ban azt látták, aki megszabadít a fogságból és az elnyomatásból. *Kuribayashi* teológiája felszabadítóként és a burakuminokkal együtt szenvedő testvérként ábrázolja Krisztust.

Kuribayashi eleinte vonakodott „felszabadítási teológiának” nevezni teológiai vázlatát. Attól félt, hogy majd ráfognak: csak a latin-amerikai felszabadítási teológia elképzeléseire támaszkodva alakította ki a töviskoronával kapcsolatos teológiáját. Ezért nagy súlyt helyez arra a tényre, hogy a *burakumin*ok már évtizedekkel a latin-amerikai felszabadítási teológia létrejötte előtt megtalálták és helyezték alkalmazták annak az Istennek lényegi vonásait, aki Jézus személyében síkraszállt azért, hogy az emberek megszabaduljanak a bajból és az elnyomatásból.

Kuribayashi hangsúlyozza, hogy a *burakumin*ok megvetett kisebbsége újabban a japán társadalmon belüli problémák kiküszöbölésére irányuló tényezőként értelmezi önmagát, és tanúságot tesz arról a felszabadító erőről, amely a szenvedésben rejlik – tehát már nem tekintik magukat pusztán áldozatoknak. Japánban ez nagy kihívás a keresztény egyházak és a keresztény teológia számára.

A keresztény egyházak a múltban kevésbé törődtek a *burakumin*ok sorával. Az *Egyházak Nemzeti Tanácsa* csak 1976-ban hozta létre azt a bizottságot Japánban, amely ezeknek az embereknek a problémáival foglalkozik. Az ezen bizottság által ajánlott egyik gyűjtést még mindig nem végzik el minden egyházban.

A töviskorona teológiájáról kialakított elgondolásaival *Kuribayashi* a Biblia „újraolvasására” („relecture”) szeretné felszólítani a Japánban élő teológusokat, vagyis arra, hogy az elnyomottak és hátrányos helyzetbe szorítottak szemével olvassák újra a szövegeket. Véleménye szerint ez megerősítené a keresztény egyházak hitelességét a japán társadalom szemében – mert csak akkor lesznek képesek kijönni gettójukból, ha elsősorban nem a saját ügyeikkel foglalkoznak, hanem a japán társadalom problémáival és kihívásaival.

Georg Evers